

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור
היכל
תשיעי
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

לך לך

(חלק טו — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלכות שיחות
שבוע פרשת לך לך, ה"א מרחשון, ה'תשפ"ג (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

לך לך ג

ופרשת נח (בכללותה) היא „שבוע עגום” – לכאורה היתה חלוקת הפרשיות צריכה להיות באופן כזה, שהסיום הבלתי ערב של פרשת בראשית יהי ההתחלה של פרשת נח, וסופה השמח של פרשת נח (לידת אברהם אבינו) יהי תחילתה של פרשת לך לך?

ב. וכללות הביאור בזה:

ידוע שמזמן אברהם אבינו [אשר העילוי של פרשת לך הוא, כנ"ל, „שבכל אחד מימי השבוע חיים עם אברהם אבינו”] החלה התקופה של „שני אלפים תורה”², והוא הי' הראשון (מהאבות) שהתחיל³ את ההכנה למתן תורה^{3*}.

ומאחר שמתן תורה פעל חיבור עליונים ותחתונים⁴ – מסתבר, שגם היתרון של פרשת לך לך (שכולה עוסקת באברהם אבינו) על ב' הפרשיות הקודמות הוא בכך שתוכנה הוא ההכנה לחיבור עליונים ותחתונים.

ויש לומר, שזהו גם הביאור בזה שפרשת לך לך היא הפרשה השלישית (על דרך אוריין תליתא⁵) – קו השלישי⁸⁴ שי (האמצעי) המחבר „עליונים” עם „תחתונים”.

(2) ע"ז ט, א.

(3) ראה אוה"ח ח"ש ד"ה וה' ברך ס"ב: בלק"ת מהאריו"ל ר"פ לך (קכו, א ואילך).

(3*) ראה בארוכה ספר הערכים חב"ד ע' אברהם אבינו סעיף ד', ושי"ג.

(4) שמור פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(5) שבת פח, א. וראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 302, ובכ"מ.

א. בנוגע לפרשת לך לך, ידועה אמרתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע: „פרשת בראשית היא פרשה שמחה, הקב"ה ברא עולמות ונבראים. . סופה של הפרשה אמנם אינו ערב כל כך, ומכל מקום הפרשה בכללותה שמחה היא. . פרשת נח עוסקת במבול, והרי זה שבוע עגום, אבל הוא שמח בסופו – נולד אברהם אבינו. אבל השבוע השמח באמת הוא בפרשת לך לך, כשבכל אחד מימי השבוע חיים עם אברהם אבינו כו”.

מהדגשת כ"ק מו"ח אדמו"ר שהשבוע דפרשת לך לך (דוקא) הוא „השבוע השמח באמת”, ניכר, שאפילו סוף השבוע של פרשת נח (כשמדובר אודות לידת אברהם), עדיין אין בו ענין השמחה לאמתתו כמו בשבוע של לך לך;

וטעם הדבר, דכיון שכל הענינים הנמצאים בפרשה אחת קשורים ושייכים זה לזה, הרי מצד העדר השמחה שבכללות הפרשה, חסר גם בשמחה שבסיום הפרשה.

ועד"ז הוא גם בנוגע לפרשת בראשית, דאע"פ שהיא (בכללותה) „פרשה שמחה”, הנה כיון שסופה „אינו ערב כל כך”, חסרה השמחה האמיתית גם בכללות הפרשה.

וצריך להבין: מאחר שפרשת בראשית (בכללותה) היא „פרשה שמחה”

(1) ספר השיחות תש"ב ע' 30. הועתק (בקיצור) בהיום יום ע' קא.

ועד"ז הוא גם לגבי כמה ענינים בנוגע לאברהם אבינו, שלא נכתבו בפרשת לך לך, אלא בפרשת נח – שהטעם לזה הוא, לפי שעבודת ההכנה למתן תורה של אברהם אבינו (חיבור עליונים ותחתונים) התחילה רק עם (ולאחר) הציווי „לך לך גו"¹³ (כשיצא אברהם מחרן אל ארץ ישראל¹⁴);

והיינו, שפרשת בראשית, הפרשה הראשונה, תוכנה⁶ בריאת העולם, שנברא בידי הקב"ה – „עליונים"; תוכנה של פרשת נח, הפרשה השני, הוא⁷ זיכור המטה (ע"י עבודת נח איש צדיק, ובפרט ע"י המבול⁸) – „תחתונים"; ופרשת לך לך, הפרשה השלישית, ענינה חיבור עליונים ותחתונים⁸.

ועפ"ז יובן הטעם שפרשת נח פותחת בפסוק „אלה תולדות נח נח איש צדיק גו", מפני שכאן מתחיל הכתוב לעסוק בעניני נח שבאו ע"י עבודתו („תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים"⁹); משא"כ לידת נח וכו' עד „ונח מצא חן בעיני ה'",¹⁰ שהם ענינים שנפעלו (בעיקר) לא מצד עבודתו, אלא מצד אתערותא דלעילא, ולכן הם שייכים¹¹ לפרשת בראשית¹².

13 תו"א פרשתנו יא, ג. תו"ח שם פג, סע"ד ואילך. אוה"ת שם (כרך ו') תרעה, ב ואילך [ובלקו"ת לג"פ עז, א"ב (וראה גם אוה"ת שם (כרך ד') תרפד, ב. תרפו, ב], שויאמר ה' אל אברם לך לך גו' „שיהא יורד ונמשך למטה" הוא כענין ביטול הגזירה דמ"ת, עיי"ש].

ואף שהתחלת ב"א תורה הייתה בהיות אברהם בן נ"ב שנה, בהיותו עדיין בחרן (ע"ז שם) – ההכנה למ"ת שעשה הותחלה (רק) לאחרי „לך לך". ולהעיר שגם „ואת הנפש אשר עשו בחרן – דשעבידו לאורייתא" (פרשתנו יב, ה. תרגום שם) ענין התחלת ב"א תורה (ע"ז שם. רש"י שם) – נאמר בתורה בפ' לך לך (אף שזה הי' לפני¹³). וראה הערה הבאה.

14 ראה בארוכה מקומות שבהערה הקודמת. ועפ"ז תובן קושיית התוס' (ד"ה וגמירי ע"ז שם) „ואע"ג דכתיב ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן"

– דלכאורה תמוה (כמו שהקשה במהרש"א שם), ש„הגם שהי' אז בן ע"ה אמר הכתוב שפיר שלקח עמו אז הנפש אשר עשו כבר בחרן בהיותו בר נב"ב –

כי כיון שההכנה למ"ת הותחלה רק ביציאתו מחרן לא"י – מסתבר, שגם התקופה דב"א תורה הותחלה רק אז; ועל זה מתרץ בתוס', „שתי יציאות הו"ו" – דמכיון שגם בהיותו בן נ"ב שנה יצא מחרן לא"י*, שייך זה כבר להתחלת ב"א תורה (אף

* ואף ש„הנפש אשר עשו בחרן" הי' לפני היציאה – יש לומר, שכונת הש"ס (לפי תירוץ התוס') ב„מואת הנפש אשר עשו בחרן" . בההיא שעתא בר חמשין ותרתין הוה"ו היא [לא להזמן שעשו את הנפש, כי אם] להזמן שבו מדובר בפסוק „ויקח גו' ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת

6 ראה בארוכה לעיל ע' 51 ואילך.
7 ש"ב, בכדי לטהר את כל הארץ" (תו"א ח, ד. וראה גם בהמצויין לקמן הערה 29).
8 ראה עד"ז לקו"ש ח"ב שם ועוד (לענין חודש הראשון השני והשלישי). ח"ט ע' 27 (לענין ביהמ"ק ראשון שני ושלישי).
9 פרש"י ר"פ נח, מב"ר ותנחומא שם (וראה לקו"ש ח"ה ע' 36 הערה 2).

וגם פ"י הראשון ברש"י שם (מאגדת בראשית פ"ד. תנחומא באבער נח ט) – „הואיל והזכירו סיפר בשבחו" – שייך לעבודת נח, כמשנת בלקו"ש שם (ע' 45-6 ובהערה 58).

10 בראשית ה, כח ואילך, ו, ח.
11 וכו"ה גם בפשטות הענינים, שסיפור המאורעות דנח (כשלעצמו) מתחיל בפ' נח, משא"כ לידת נח וכו' עד ונח מצא חן בעיני ה' הם פרט ב„ספר (ספירת) תולדות אדם" (בראשית ה, א וברש"י). ראה בארוכה בלקו"ש שם ע' 40; ועד"ז הוא בנוגע ללידת א"א וכו' דסיום פ' נח, שהוא הגמר והסיום ד„אלה תולדות שם" (נח יא, יוד).

12 ראה בכ"ז לקו"ש שם ע' 45-6 ובהערות שם.

בזכות הצדיקים שאולי ימצאו שם¹⁷; וכדאיתא על כך בזהר¹⁸, שכיון שביקש עליהם רק בזכות הצדיקים [ובשמעו שאין שם עשרה צדיקים אזי „לא בעא רחמי“, ודלא כמשה רבינו, שמסר נפשו גם עבור עושי העגל¹⁹], הנה „לא עבד כו' כדקא יאות“ – וא”כ מהו גודל העילוי דהנהגה זו („לבקש רחמים על הסדומים“ בזכות הצדיקים), עד לקישור דבר זה עם (הענין ד„לך לך“, שבו החלה) ההכנה למתן תורה?

וההסברה בזה: מאחר שחיבור עליונים ותחתונים בפועל נעשה רק במתן תורה, ואילו עבודת אברהם אבינו היתה רק ההכנה לכך, על כן גם עבודתו לבקש רחמים על הסדומים („תחתונים“) היתה לא עליהם מצד עצמם, כי אם בזכות הצדיקים.

כלומר: ג' ההנהגות הנ”ל של נח, אברהם ומשה רבינו, הן בהתאם לג' התקופות הנ”ל – (א) קודם ההכנה למתן תורה, (ב) ההכנה למתן תורה, (ג) מתן תורה:

בתקופה שקודם ההכנה למתן תורה, מאחר שלא היתה שום שייכות בין „עליונים“ ל„תחתונים“, על כן לא התפלל נח כלל עבור דור המבול – „לא עביד מידי“²⁰; בתקופה השני, שבה התחילה ההכנה לחיבור עליונים ותחתונים, התפלל אברהם על הסדומים בזכות הצדיקים; ובתקופה

משא”כ לידת אברהם אבינו ועניני העבודה שלו עד „לך לך“ הם (בעיקר) המשך¹¹ (וגמר וסיום^{14*}) זיכור והעלאת התחתונים, שתחילתה בעבודתו של נח איש צדיק.

ג. כדי להבין את השייכות של „לך לך“ למתן תורה – שדוקא אחרי „לך לך“ התחיל אצל אברהם אבינו סדר העבודה של הכנה למתן תורה – יש לבאר תחילה את דברי המדרש¹⁵, המקשר את ענין „ויאמר ה' אל אברם לך לך“ עם הנהגת אברהם לבקש רחמים אפילו עבור חוטאים כאנשי סדום (שלא כנח שלא ביקש רחמים על דור המבול¹⁶).

דלכאורה אינו מובן: בקשת הרחמים של אברהם אבינו על אנשי סדום לא היתה אלא שינצלו

שההכנה למ”ת הותחלה רק (ביציאה השני), בהיותו בן ע”ה שנה – מקומות שבהערה הקודמת. וראה תו”א שם, ד.
ועי’ מ”ש בסדר הדורות (ב”א כג, עיי”ש) ש„ויאמר ה' אל אברם לך לך גו” ה’ ביציאה הראשונה** – נמצא, שבהתחלת ב”א תורה ה’ גם הענין ד„לך לך“ [שהוא כענין ביטול הגזירה דמ”ת, ראה הערה הקודמת].

^{14*} ראה לקמן הערה 66.

¹⁵ ב”ר פרשתנו פל”ט, ו (וראה מפרשי המדרש שם). פמ”ט, ט. ויק”ר רפ”י.

¹⁶ זח”א סז, ב. קו, א. שם בהשמות רנד, ב. ח”ג טו, רע”א.

ארצה כנען גו”, שאז (בעת שלקח את הנפש גו' מחוץ לא”י) הותחלו ב”א תורה.

** בסה”ד שם, שיציאתו מחוץ בפעם הראשונה (ואמירת „לך לך“) הייתה בהיותו בן נ”ה שנה. אבל לפי מ”ש התוס’ שיציאתו הראשונה הייתה בהיותו בן נ”ב שנה – ומסתבר, שגם אמירת „לך לך“ הייתה אז.

¹⁷ וירא יח, כג ואילך.

¹⁸ ח”א קו, א.

¹⁹ תשא לב, לב.

²⁰ לשון הזהר שם.

וישנו אופן שלישי (שכולל ב' מעלות הנ"ל), שההשפעה מהרב פועלת על התלמיד עד כדי כך, שחיושי התלמיד נעשים כחיושי הרב, שאז יכול כבר התלמיד בכח עצמו לחדש ולהשיג שכלים נעלים כמו הרב.

ה. ויש לומר, שג' התקופות דפ' בראשית, נח ולך לך, הן על דרך ובדוגמת ג' האופנים הנ"ל:

עבודת הצדיקים ב' עשרה דורות מאדם ועד נח²² היתה בעיקר מצד ההשפעה, מלמעלה" ולא היתה קשורה כל כך עם כחם ופעולתם של אותם צדיקים גופא.

וכגון חנוך, דאע"פ ש, צדיק הי"י [מבלי הבט על כך שחי בדור מושחת, שדבר זה מורה על גודל עבודתו שלא להתפעל ולהיות מושפע מבני דורו]²³, הרי הי' "קל בדעתו . . להרשיע"; ואם הי' נשאר עוד משך זמן בסביבת בני דורו, לא הי' מתגבר עוד על הרע (שלכן, "מיהר הקב"ה וסילקו")²⁴ — שכן מה ש, צדיק היה", בא בעיקר (לא בכחות עצמו, אלא) עי"ז שהאיר אצלו אור מלמעלה; ולכן, אילו הי' מתעכב עוד משך זמן בעולם המושחת ויורד למצב שבו האור מלמעלה אינו מאיר, הרי אז (בכח עצמו) לא הי' יכול להשאר בדרגת צדקותו כמקודם.

ודבר זה הוא בדוגמת ההשפעה

טיפה" ו"מעין המתגבר" (אבות פ"ב מ"ט — לגירסת אדה"ז בסדורו) — ראה לקו"ש ח"י ע' 82. (22) לשון המשנה אבות פ"ה מ"ב.

(23) ראה גם לקו"ש שם ע' 190.

(24) פרש"י בראשית ה, כד. וראה ב"ר רפכ"ה.

השלישית, לאחר מתן תורה, חיבור עליונים ותחתונים, מסר משה רבינו נפשו עבור עושי העגל מצד עצמם (ולא רק בזכות הצדיקים).

ד. חילוק זה שבין ג' התקופות הנ"ל והקשר בין התקופות לג' ההנהגות הנ"ל

— וכן החילוק בין התקופה של פרשת נח, שבה התחיל זיכוך המטה (כנ"ל סעיף ב), והתקופה של פרשת בראשית, שאז ההמשכה והשפעה בעולם היתה מצד "מלמעלה" (כנ"ל שם) אע"פ שגם אז היתה עבודת התחתונים ע"י כמה וכמה צדיקים — יובן בתוספת ביאור ע"י משל מהשפעת השכל מרב לתלמיד, שישנם כזה ג' אופנים כלליים:

אופן א' הוא, שהרב מלמד את התלמיד ומבאר לו רק את דבר השכל שהוא משפיע לו, אבל אינו מתמסר אל התלמיד ללמדו באופן שיוכל להשיג בעצמו דבר שכל.

האופן הב': הרב נותן לתלמיד "דרך" ומלמדו באופן כזה שיוכל ללמוד ולהבין — בכח עצמו.

ומובן, שבכל אחד מב' אופנים אלו יש מעלה שאין בזולתו: ביחס לחיושי התלמיד, האופן השני נעלה יותר, שהרי דוקא השפעה זו פועלת עליו שיוכל להבין בכח עצמו; אבל בנוגע לעצם השפעת השכל, הנה האופן הראשון נעלה יותר, כי מה שהתלמיד מבין בכח עצמו (עי"ז שהרב לימדו כיצד להבין) הוא רק השגה קטנה בערך לשכל שהרב משפיע לו²¹.

(21) ע"ד החילוק ד, בור סוד שאינו מאבד

באופן הא', שאף שהתלמיד משיג את השכל שהרב משפיע לו (ומתייגע בו), אינו יכול לחדש שכל בכח עצמו.

עבודת הצדיקים ב, עשרה דורות מנח ועד אברהם²² כבר היתה בעיקר (לא מצד האור מלמעלה, אלא) מצד כחם ופועלתם, עד שלעבודתם היתה שייכות גם עם העולם שמחוץ להם:

וכמו שמצינו אצל נח, שלא זו בלבד שהוא עצמו „צדיק תמים הי' (אפילו) בדורותיו“²⁵ [ולא „קל בדעתו . . להרשיע“], אלא יתירה מזו: הוא הוכיח גם את דור המבול ואמר להם „עשו תשובה“²⁶

[ועאכו"כ אחר המבול, שאז ע"י עבודת הקרבנות פעל נח את הבטחת הקב"ה „לא אוסיף גו' לא ישבותו“²⁷, ועד ל„אות הברית“ דהקשת²⁸ המורה על זיכור המטה²⁹].

אבל אעפ"כ, מצד זה גופא שהעבודה אז היתה קשורה עם המטה („תחתונים“) שהוא (מצד עצמו) באין ערוך לאלקות („עליונים“) – הנה גם הגילוי אלקות, שנמשך ע"י העבודה, הי' מצומצם ומוגבל לפי ערך התחתונים;

ועד אשר „נח מקטני אמנה הי'“³⁰, שהשגתו באלקות היתה

[ועד"ז בנוגע לעבודתו בפרסום אלקות בעולם, שגם בזה היו ב' המעלות: עניני האלקות שפרסם היו בעצם „למעלה מכלי קיבול דשכל אנושי“, ואעפ"כ מצא דרך להסביר גם ענינים אלו, עד אשר אפילו „אנשים פשוטים ביותר“ יוכלו להשיגם³⁶]

ובעבודת אברהם אבינו היו ב' המעלות: התחלת (ויסוד³¹) עבודתו היתה ע"פ שכל, ע"י ראיות מעניני העולם³² (תחתונים), ויחד עם זה הנה לא הרהר אחרי מדותיו של הקב"ה³³ וכן „ומצאת את לבבו נאמן לפניך“³⁴

— דהיינו ש„תפס“ אלקות בתמימות ובפשטות כעבד פשוט³⁵

ועד"ז בנוגע לעבודתו בפרסום אלקות בעולם, שגם בזה היו ב' המעלות: עניני האלקות שפרסם היו בעצם „למעלה מכלי קיבול דשכל אנושי“, ואעפ"כ מצא דרך להסביר גם ענינים אלו, עד אשר אפילו „אנשים פשוטים ביותר“ יוכלו להשיגם³⁶

ועד אשר „נח מקטני אמנה הי'“³⁰, שהשגתו באלקות היתה

31) ד"ה אתה גו' אשר בחרת ה'ש"ת פ"ה. וראה גם במקומות שצויינו בהערה הבאה.

32) רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג. וראה בארוכה ד"ה כי חלק תרצ"ד (תשי"א) פ"ה. לך לך ה'ש"ת פ"ג. ועוד.

33) סנהדרין קיא, א. שמו"ר פ"ו, ד. פרש"י ס"פ שמות.

34) נחמ"ט, ח.

35) ד"ה ולא נבוש תש"א פ"ג. וראה גם ד"ה אתה גו' שם (ספ"ד ואילך).

36) ד"ה מי העיר תש"ג רפ"ט. וראה ד"ה כל הנהגה תרפ"ט (בסה"מ קונט"ח"א) פ"ט.

25) ר"פ נח. פרש"י שם (כפי"ה) מסנהדרין קח, א.

26) סנהדרין שם, סע"א ואילך.

27) נח ת, כא-כב.

28) שם ט, יב ואילך.

29) ראה אוה"ת נח (כרך ג') תרמת, א ואילך (ושם תרנב, ב). סד"ה את קשתי תרנ"ד. לעיל ע' 52 סעיף ה"ז.

30) פרש"י נח ז, ז. מבר"פ ל"ב, ו.

בדוגמת ההשפעה באופן הג', שחושי התלמיד נעשים כחושי הרב.

ו. אמנם, גם האופן הג' בהשפעה, שחושי התלמיד נעשים כחושי הרב, הוא משל רק על ההכנה לחיבור עליונים ותחתונים (שנפעלה ע"י עבודת אברהם אבינו), ולא על החיבור גופא שנעשה בשעת מתן תורה:

מה שיש בכח השפעת הרב (במשל) לפעול שחושי התלמיד ייעשו כחושי הרב, הרי זה מפני שגם קודם ההשפעה התלמיד הוא בר שכל (עד כדי להיות ראוי לקבל את השפעת הרב). וממילא הנה שכל התלמיד גם קודם לכן (קודם ההשפעה) לא הי' "תחתון" לגמרי לגבי שכל הרב (לא באין ערוך)³⁷.

יתר על כן: מאחר שחושי התלמיד נעשים (לאחר מכן) כחושי הרב ע"י זיכוך חושי התלמיד – הרי נמצא, אשר (נוסף לזה שגם קודם לכן לא הי' התלמיד, "תחתון" לגמרי, כנ"ל, הנה) "חיבור" הרב עם התלמיד הוא רק בדרגא זו של שכל התלמיד שמתעלה ומזדככת ע"י השפעת הרב, אבל לא בדרגת שכל התלמיד כפי שהוא מצד עצמו (לפני ההשפעה);

משא"כ כחיבור עליונים ותחתונים שנפעל במתן תורה, הנה (א) קודם מתן תורה לא הי' ל"תחתונים" כל שייכות ל"עליונים"; אדרבה: היתה "גזירה" (פירוד³⁸) ביניהם – והחיבור במתן

(37 ועד"ז הוא בעבודת האבות (מתחיל מאברהם אבינו), שקיום המצוות שלהם פעל רק ברוחניות העולם (ראה לקו"ש ח"ג ע' 888, וש"נ), שגם לפני העבודה אינו "תחתון" כ"כ.

(38 ראה לקו"א להה"מ (סרס"א) עה"פ ותגוד

אומר גר'.

בתורה הי' רק בכחו ית' הכל יכול, שהוא "נמנע הנמנעות"³⁹ ונושא הפכים; ולכן, (ב) חיבור עליונים ותחתונים (במתן תורה) הי' גם עם מדרגת התחתונים כפי שהם מצד עצמם, תחתונים⁴⁰.

ז. דוגמת ד' אופנים הנ"ל ישנה גם עתה (לאחר מתן תורה) בעבודת האדם:

(39 שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח. ס' החקירה להצ"צ ע' 68.

(40 ואף שהגילוי דמ"ת הי' (רק) מצד ההמשכה מלמעלה, "והמטה הי' במקומו שלא הי' בו שום הזדככות" (המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלא. וראה גם לקו"ת ראה כח, ב), וא"כ הוא לכאורה דוגמת אופן הא' שבהשפעת הרב לתלמיד – הרי במ"ת ניתן גם הכח שהעבודה שלאחרי מ"ת תפעול בעולם שיהי' "כלי" (לא רק לדרגת האור שבערך העולם, אלא גם) לאור"ס הבל"ג, ועד שלעת"ל יהי' העולם דירה לו ית', לו לעצמותו.

ומכיון שגם אז ישאר העולם בגשמיותו ואעפ"כ הי' "כלי" ו"דירה" כו' – ודלא כחיבור הרב ותלמיד (באופן הג'), דזה שחושי התלמיד נעשים כמו חושי הרב, הוא ע"י שהתלמיד מתעלה (ו"יוצא") ממדרגתו הקודמת – נמצא, שבמ"ת ניתן הכח שהתחתונים גם כמו"ש בדרגת "תחתונים" יתחברו עם העליונים, ושחיבור זה יהי' גם מצד ענינם הם (באופן ד"כלי" כו').

(* כמובן מזה שאז תושלם הכוונה ד"דירה בתחתונים". ואף שענין ה"תחתון" דענה"ז הוא "בענין הסתר אורו ית'" (תניא פל"י) – מ"מ, מכיון שגם אז לא יתבטל הצמצום (שרש וסיבת הסתור דענה"ז הגשמי), וזה שהגשמי יהי' דירה לו ית' הוא ע"י שחשך הצמצום (גופא) יתפך לאור (המשך הנ"ל ע' תתקל. תתקלב) [שענין זה (הפיכת החשך לאור) א"א להיות מצד ה"גדרים" ד"אור וחשך" (שהרי הם הפכים), ורק בכח העצמות (ראה המשך ר"ה תרצ"ה (בס"מ קונטרסים ח"ב) פל"י] – נמצא, שמצד ה"גדרים" ד"עולם", יהי' "תחתון" גם אז. וראה לקו"ש ח"ב ע' 75 הערה 30. ועצ"ע בכ"ז.

והנתינה לתכלית המכוון, שיהודים אלו יתקרבו.

— שעד"ז היתה הנהגת נח עם דור המבול, שאף שהוכיחם במשך ק"כ שנה „כל יומא ויומא“⁴⁴, ה' זה (בעיקר) רק כדי לקיים הציווי שהוטל עליהם⁴⁵, ולכן, לאחר שתוכחתו אליהם שיעשו תשובה לא הועילה, לא מסר נפשו כדי לבקש רחמים עליהם⁴⁶.

אופן ג' (בדוגמת עבודת זמן ההכנה למתן תורה, כאשר כבר מורגשת השייכות דעליונים ותחתונים) הוא, שהאדם משתדל מתוך מסירה ונתינה (עד מסירות נפש) להשלים את הכוונה ולעשות את העולם לדירה לו ית', ועאכו"כ (מצד הרגש דאהבת ישראל) לקרב יהודים לתורה ומצוות.

ועם כל זאת, הרי זה באופן שעוסק עם הזולת כאשר (א) חפצו הוא (רק) לרומם את הזולת ולקרבו לתורה ומצוות (אבל ללא ירידה למקומו של הזולת כפי שעומד במצבו התחתון); וכן (ב) השתדלותו לקרב את הזולת לעבודת ה' היא רק כשחש שאותו אדם שייך להתקרב

[ע"ד שנתבאר לעיל (סעיף ו') בנוגע לחיבור הרב עם התלמיד (באופן הג'), אשר (א) תוכן החיבור הוא שחושי התלמיד מזדככים ונעשים כמו חושי הרב, וכן (ב) שזיכוך חושי התלמיד

אופן א' (בדוגמת העבודה שמצד „למעלה“, בתקופה ש„מאדם ועד נח“) הוא, שעבודת האדם היא מצד הנשמה, אבל אינו מתעסק עם הגוף

[ואע"פ שקיום התורה והמצוות מוכרח להיות עם הגוף הגשמי — הנה הכוונה וההשתדלות שלו בזה אינה לפעול על הגוף; הגוף אצלו אינו אלא „אמצעי“ למלא את העבודה (דתורה ומצוות) של הנשמה]⁴¹,

ועאכו"כ שאין כוונתו לפעול בעולם (שמחוצה לו);

אופן ב' (בדוגמת העבודה שמצד „למטה“, התקופה „מנח ועד אברהם“): האדם עוסק גם (עם הגוף ואפילו) עם העולם שיהי' דירה לו יתברך, אך עדיין חסר אצלו הענין דהנחת עצמותו עד למסירות נפש כדי להשלים את הכוונה העליונה שהעולם יהי' דירה לו ית', ופעולתו בזה היא רק במדה שהדבר נוגע ל„מציאותו“, למלא את תפקידו הוא⁴².

ולדוגמא: הוא אמנם משתדל לפעול על יהודים אחרים לקרבם לתורה ומצוות, אבל השתדלותו בזה היא רק ככל שהדבר קשור עם הציווי „הוכח תוכיח את עמיתך“⁴³ (הציווי המוטל עליה), וחסרה לו המסירה

(41) ראה תורת שלום ע' 128. ד"ה באתי לגני תשי"ב פ"ד.

(42) כי כשחסר בהענין דחיבור עליונים ותחתונים — גם כאשר הנברא (תחתון) נותן את עצמו להשלים כוונה העליונה (דנתאוה כו' דירה תחתונים), הוא רק עד כמה שהכוונה נוגעת אליו, ואינו מסור כ"כ להכוונה העליונה גופא.

(43) קדושים יט, יז.

(44) זח"א סח, א.

(45) להעיר מזהר שם, שע"י ש„אתרי בהו כל יומא ויומא“ — אע"ג ד„לא קבילו מיני“ — „קיים בנפשי“. ואתה את נפשך הצלת.

(46) ראה בכ"ז לעיל ע' 40 ואילך.

נפעל רק מפני שגם קודם לכן הי' התלמיד בר שכל]

לקרבן לתורה ועבודת ה'"⁵⁵, אלא מצד האהבה עצמית אליו"⁵⁶

— שעד"ז היתה הנהגת אברהם אבינו, שאף שמסר נפשו⁴⁷ עבור בני דורו [לפעול שהם יכירו ויקראו (אשר) „א-ל עולם"⁴⁸ (שהעולם הוא אלקות⁴⁹)], ועד שהעמיד עצמו בסכנה⁵⁰ להתפלל אפילו על אנשי סדום,

[ע"ד חיבור העליונים ותחתונים שנתחדש במתן תורה, שהחיבור הוא עם התחתונים כפי שהם מצד עצמם (בתחתוניותם)]

הרי תפלתו היתה רק⁵¹ שינצלו בזכות הצדיקים שימצאו שם (הפועלים „זיכוד" במקום שבו הם נמצאים), ולאחר שנודע לו שאין שם עשרה צדיקים [וממילא „לאו הוא אתר דקיימא בתשובה"⁵²] לא הוסיף לבקש;

— שעד"ז היתה הנהגת משה רבינו [שעל ידו הי' מתן תורה, והתורה נקראת על שמו⁵⁷], שמסר נפשו אפילו למען עושי העגל — ואף באופן אשר „ואם אין מחני נא גו"⁵⁸ — ו„לא זו מתמו עד דאמר לי' סלחתי כדברך"⁵⁸.

ואופן רביעי הוא, שאהבתו לאדם אחר מישראל היא „כמוך", אהבה עצמית הנעלית מחשבונות⁵³, ולכן הרי הוא מוסר עצמו עבורו אפילו כשמצד השכל אינו מוצא בזולת שום מעלות⁵⁴, — ואין הוא עושה זאת רק מצד החשבון אשר „כולי האי ואולי יוכל

ח. ע"פ כל הנ"ל יובן מה שעבודת ההכנה לחיבור עליונים ותחתונים של אברהם אבינו התחילה אחרי „לך לך":

כאשר עבודתו של אדם מישראל לעשות את העולם לדירה לו ית' היא (בעיקר) מצד מציאותו הוא (למלאות תפקידו וכיו"ב), אזי יש חסרון בפעולתו בעולם

(47) ושלא לטובת עצמו כלל, כידוע מעלת המסנ"פ דא"א על מסנ"פ דרע"ק (סה"מ ה'ש"ת ע' ו, טו, 30).

(48) וירא כא, לג. סוטה י, סע"א ואילך. ועוד.
(49) כהדיוק „א-ל עולם" — ולא „א-ל העולם" (לקו"ת תבא מב, ד. מג, ג. המשך תער"ב פרק קלג. ועוד).

(50) ד"ה אשר ברא תרפ"ט (בסה"מ קונט' ח"א) פ"ה. ד"ה כל הנהנה שם פ"ח.

(51) להעיר מד"ה כל הנהנה שם, שא"א הי' „חפץ למצוא איזה ענינים טובים גם באנשי סדום", ומצד זה התפלל עליהם.

(52) זח"א קו, סע"א.
(53) ראה ספר הערכים חב"ד ע' אהבת ישראל בתחילתו, וש"נ.

(54) ראה תניא פרק לב: שאף הרחוקים כו' ולכן נקרא' בשם בריות בעלמא. וראה בארוכה ספר הערכים שם ע' תרכ"ז, וש"נ.

[ע"ד אדם המוכיח את חברו רק כדי לקיים את הציווי „הוכח תוכח את עמיתך", שגם כשעושה זאת „מאה פעמים"⁵⁸ לא תהי' השפעתו על חברו חזקה כהשפעת תוכחה שהמבוקש שלה הוא טובת הזולת⁵⁹];

(55) תניא שם.

(56) וכמו שמטיים בתניא שם: והן לא לא הפסידו שכר מצות אהבת ריעים.

(57) שבת פט, א. ועוד.

(58) ב"מ לא, א.

(59) ויש לומר, שזהו גם הטעם מה שתוכחתו של נח לא פעלה עליהם שיתעוררו בתשובה. ולהעיר מתורת שלום (ע' 18), דזה שנח לא פעל עליהם שיעשו תשובה הוא לפי שהיו בב"א תהו לפני ב"א תורה — והרי גם מה שהתוכחה של נח

הוא מצד „למעלה“ (ולא מצד התוכן העולם גופא)⁶⁴ – ממילא עדיין לא הי' ניכר ומורגש (כל כך) ענין פריצת הגדרים ד„אין“ ו„יש“, ולכן⁶⁵ אין זו שמחה בשלימותה.

92 עד"ז הוא בנוגע לסוף פרשת נח – לידת אברהם אבינו⁶⁶, הראשון שעשה הכנה לביטול הגזירה בין עליונים ותחתונים (פריצת הגדרים) – דכיון שבאותה שעה עדיין לא היתה ההכנה בפועל (וכנ"ל שההתחלה בזה היתה לאחרי לך לך), על כן עדיין אין זו שמחה בשלימותה;

וכדי לפעול בעולם [אפילו באופן פעולתו של אברהם אבינו לפני מתן תורה, ועאכו"כ כהכנה המביאה למתן תורה], צריך האדם „לעזוב“ (ולצאת מ)מציאותו הפרטית – „לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך“ – הרצונות, הרגילויות (מדות) והשכל (ובכלל זה גם הרצונות וכו' דקדושה)⁶⁰.

ט. עפ"ז יש לבאר גם מה שאע"פ שפרשת בראשית (בכללותה) ו(סיום) פרשת נח שמחים הם, הנה . . „השבוע השמח באמת הוא פרשת לך לך (דוקא)“:

ענינה של שמחה הוא – שמחה פורצת גדרים⁶¹. ולכן: השמחה בפרשת בראשית, שהיא (כפי שנאמר בשיחה) מפני ש„הקב"ה ברא עולמות ונבראים“, אינה שמחה בשלימותה.

שכן, אע"פ שע"י התהוות העולם מאין ליש מתגלה וניכר הכח האלקי שאינו מוגדר בגדרי „אין“ ו„יש“⁶² (פורץ הגדרים ד„אין“ ו„יש“), עם כל זה, מאחר שהעולם (כפי שהוא בפרשת בראשית) הי' באופן כזה שקיומו⁶³

העבודה אז הייתה (בעיקר) מצד „למעלה“, כנ"ל סעיף ה'.

64 ראה בארוכה לעיל ס"ע 52 ואילך. ושם, שמתעם זה הי' יכול להיות הקס"ד ד„אמחה גוי“ (בראשית ו, ז). מאש"כ לאחרי המבול שבפרשת נח נעשה קיום העולם באופן ד„לא ישבותו“ (נח ח, כב), עיי"ש בארוכה.

65 ומה שבהשיחה (שבהערה 1) מקשר ענין זה (שהשמחה דפ' בראשית אינה בשלימות) עם סוף הסדרה – יש לומר, לפי שזה גופא מה שקיום העולם דפ' בראשית הוא מצד „למעלה“ – בא בגילוי ע"י הענין ד„אמחה גוי“ שבסוף הסדרה, כנ"ל בהערה הקודמת.

ועד"ז הוא גם בנוגע לעבודת האדם, דזה שהעבודה אז הייתה (בעיקר) רק מצד „למעלה“ (כנ"ל הערה 63) בא בגילוי ע"י הענין ד„רבה רעת האדם“ שבסוף הסדרה (ו, ה). כי הסדר בהמשכת האור מלמעלמ"ט (כשהמשכה היא רק מצד „למעלה“) הוא, שכל מה שהאור נמשך למטה יותר הוא מתמעט, ועד שנפסק לגמרי.

66 שגם ע"י לידתו (גם לפני העבודה) נפעל בעולם, ועד שחודש אייר נקרא „זיו" לפי „שנולדו בו זיוני עולם“ (ר"ה יא, א). אלא שענין זה (שנפעל לפני ב"א תורה) – הוא רק הכשרת העולם (שיוכל להיות בו אצ"כ העבודה דב"א תורה), ולכן שייך זה לזיכוך המטה דפ' נח. ורק שביזיכוך המטה גופא הוא הגמרי והסיום (שלימות הזיכוך), הסוף דפ' נח.

הי' באופן כזה הוא לפי שהי' לפני ב"א תורה, כנ"ל סעיף ז'.

60 ראה סד"ה לך לך תש"ה. לקו"ש ח"א ע' 18. ח"כ ע' 305 ואילך.

61 ראה בארוכה שמח תשמח תרנ"ז ע' 49 (סה"מ תרנ"ז ע' רכג) ואילך. וראה לקו"ש ח"ב (ע' 421), שמוזה מובן שגם הדבר הגורם לשמחה הו"ע שלמעלה מהגבלה.

62 ראה קונט' ענינה של תורת החסידות סט"ו, שזוהו אחד הטעמים על זה שהתהוות היא דוקא בכח העצמות.

63 ועד"ז הוא גם בנוגע לעבודת האדם,

ודוקא פרשת לך לך, כיון שבה ותחתונים, הרי היא „השבוע השמח
נעשתה בפועל ההכנה לחיבור עליונים באמת”⁶⁷.

(משיחות ש”פ נח ופ”ט בלק תשכ”ד)

(67) ראה בהשיחה שבהערה 1, שמעלת
אברהם אבינו [שמשו”ז – „די אמת פריילעכע
וואַך איז .. פרשת לך לך”] היא, שהוא הי'
הראשון „וועלכער האָט זיך מוסר נפש געווען
אויף מפרסם צו זיין געטלעכקייט אויף דער

וועלט” – והרי ענין זה (מסנ”פ לפרסם אלקות
בעולם) בא דוקא מצד הענין ד„חיבור עליונים
ותחתונים” (ראה לעיל סעיף ז’ ובהערה 42).

